

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСТАВ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ У СФЕРІ СПОРТУ

У останні роки проблеми спортивного права привертають усе більшу увагу правознавців, що цілком відповідає загальним світовим тенденціям упорядкування відносин у галузі спорту. Разом із тим, увага вітчизняних законодавців зосереджена на розгляді, головним чином, загальнотеоретичних та адміністративно-правових аспектів регулювання відносин у цій сфері. Що ж стосується цивілістичних проблем, то, попри наявність дисертаційних досліджень Ю.С. Сухої та М.О. Ткалича, багато які з проблем залишаються дослідженими не достатньо. Зокрема, це стосується питань відшкодування шкоди, завданої учасникам відносин у сфері спорту, на декотрих з яких ми зупинимося далі.

Першим питанням, що тут постає, на нашу думку, є встановлення тієї обставини, яке значення і правову природу має факт завдання шкоди учасникам змагань, уболівальникам та іншим особам, що виявилися причетними до проведення змагань: чи є він підставою виникнення цивільних правовідносин, чи слугує підставою виникнення, так званих, «спортивних» правовідносин.

На думку дослідників відповідної проблематики, фізкультурно-спортивні правовідносини, можуть виникати внаслідок різноманітних юридичних фактів, котрі, зокрема, поділяються на правомірні та неправомірні. Як правило, всі діяння суб'єктів мають бути тільки правомірними, проте іноді трапляються й неправомірні дії, рішення або бездіяльність, які теж можуть викликати зміну або припинення існуючих фізкультурно-спортивних правовідносин. Як стверджують далі ці автори у більшості випадків неправомірні дії (вчинки) набувають ознак правопорушень, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення, рідше — набувають ознак злочину, передбачених Кримінальним кодексом України [1, с. 22-25].

З приводу висловленої позиції слід зазначити, що її автори, на нашу думку, помилково не враховують подвійний характер наслідків вчинення неправомірних дій учасниками спортивних (фізкультурно-спортивних) відносин. Як здається, у таких випадках слід виходити з того, що завдання шкоди, по-перше, відповідно до ст. 11 ЦК України тягне виникнення цивільних прав і обов'язків, а по-друге, відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» [2], може розглядатися також як

підстава виникнення спортивних (фізкультурно-спортивних) відносин [3, с. 115-120].

Другим важливим питанням, яке постає на практиці при визначенні умов відшкодування шкоди, завданої учасникам спортивних (фізкультурно-спортивних) відносин є встановлення тієї обставини, чи може бути спортивна діяльність (проведення змагань тощо) визнана джерелом підвищеної небезпеки. Значення його зумовлюється тим, що згідно з частиною п'ятою ст. ст. 1187 ЦК України особа, яка здійснює діяльність, що є джерелом підвищеної небезпеки, відповідає за завдану шкоду, якщо вона не доведе, що шкоди було завдано внаслідок непереборної сили або умислу потерпілого. Таким чином, відповідальність за завдання шкоди у цьому разі настає незалежно від наявності вини особи, яка здійснює діяльність, пов'язану з підвищеною небезпекою для інших осіб.

Відповідно до частини першої ст. 1187 ЦК України джерелом підвищеної небезпеки є діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, механізмів та обладнання, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогнебезпечних та інших речовин, утриманням диких звірів, службових собак та собак бійцівських порід тощо, яка створює підвищену небезпеку для особи, що цю діяльність здійснює, та інших осіб.

Як впливає з тексту наведеної норми Цивільного кодексу, ознаками джерела підвищеної небезпеки можна вважати: 1) неможливість здійснення постійного контролю над такою діяльністю, з боку особи, яка нею займається; б) наявність шкідливих властивостей; 2) підвищена небезпека виникнення шкоди у осіб, причетних до такої діяльності.

На перший погляд, фізкультура і спорт підпадають під названі ознаки, а тому можуть бути визнані джерелом підвищеної небезпеки.

Проте, системний аналіз положень ст. 1187 ЦК України дає підстави для іншого висновку. Як зазначається у частині другій названої статті, шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується особою, яка на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди тощо) володіє транспортним засобом, механізмом, іншим об'єктом, використання, зберігання або утримання якого створює підвищену небезпеку. Таким чином, як впливає з наведеного тексту, під джерелом підвищеної небезпеки мається на увазі, усе ж таки, не сама діяльність, як така, а певні об'єкти, використання, зберігання або утримання яких, пов'язане з підвищеною небезпекою для оточуючих.

Отже, якщо спортивна діяльність здійснюється за допомогою небезпечних об'єктів (наприклад, автомобільні гонки тощо), то вона може вважатися у таких випадках джерелом підвищеної

небезпеки, а відповідальність за завдану шкоду особи, яка володіє цими об'єктами на відповідній правовій підставі, може наставати незалежно від її вини. Проте, якщо такі об'єкти не використовувалися (наприклад, змагання з бігу тощо), то відповідальність за завдану шкоду настає на загальних засадах, визначених ст. 1166 ЦК України: 1. Майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала; 2. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо доведе, що шкоди завдано не з її вини; 3. Шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок непереборної сили, відшкодовується у випадках, встановлених законом; 4. Шкода, завдана правомірними діями, відшкодовується у випадках, встановлених цим Кодексом та іншим законом. Відповідальність за завдану моральну шкоду настає на підставах, визначених ст. 1167 ЦК України.

Список використаної літератури:

1. Бабенко В. Г. Фізкультурно-спортивне право: регулювання суспільних відносин [Електронний ресурс] / В. Г. Бабенко, Д. В. Бабенко, Л. Г. Євдокимова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. — 2017. — Вип. 147(1). — С. 22-25. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2017_147\(1\)__7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2017_147(1)__7)
2. Про фізичну культуру і спорт Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 14. — Ст. 80 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>.
3. Кацуба Р. М. До питання про зміст предмета спортивного права України [Електронний ресурс] / Р. М. Кацуба // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. — 2014. — № 3. — С. 115-120. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2014_3_15

Хижняк Анастасія Володимирівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права

БАНКІВСЬКА ТАЄМНИЦЯ В ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ

Чинне цивільне законодавство містить норму щодо обов'язку банку зберігання відомостей, що складають банківську таємницю. Згідно ч. 1 ст. 1076 Цивільного кодексу України банк гарантує